

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

ПЕРЕПЕЛИЦЯ АННА СЕРГІЇВНА

УДК 339.9.002(094)

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат географічних наук, доцент
Казакова Надія Артурівна,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри міжнародних економічних
відносин

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Сардак Сергій Едуардович,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара
Міністерства освіти і науки України,
в.о. завідувача кафедри економіки, підприємництва та
управління підприємствами

кандидат економічних наук ,
Апалькова Вікторія Валеріївна
ДВНЗ «Київський національний університет
імені Вадима Гетьмана»
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри міжнародної економіки

Захист відбудеться «29» березня 2019 року о 10 годині 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.25 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 6, ауд. 234.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий « 27 » лютого 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

Н. І. Гончаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток інформаційних технологій є невід’ємною частиною сучасного процесу глобального економічного розвитку, а ефективність інтеграції країн у глобальний економічний простір все більше визначається розробкою, використанням і розповсюдженням нових інформаційних технологій (ІТ). У глобалізованій економіці інформатизація стала одним із важливіших факторів підвищення ефективності сучасного виробництва, а інформаційні ресурси та технології – необхідною умовою ефективної діяльності в усіх сферах життя, що у сукупності знаменує початок переходу до глобального інформаційного суспільства.

У цьому контексті особливого значення набуває подальший розвиток науково-технічної сфери, який відбувається під впливом детермінант глобального економічного розвитку на міжнародному, національному та комерційному рівнях. З іншого боку, використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), дієвих інструментів національного та наднаціонального інституційного впливу на інформаційний розвиток є вкрай важливими у практиці адаптації національної економіки до умов діяльності на глобальних ринках, зокрема, для імплементації передового зарубіжного досвіду при розробці інформаційної стратегії України, її успішної інтеграції в глобальний інформаційний простір, що й обумовлює надзвичайну актуальність досліджуваної теми.

Фундаментальні теоретичні напрацювання у сфері досліджень процесів інформатизації та глобалізації економічного розвитку представлені в роботах таких учених, як В. Агапов, А. Арутюнян, Б. Баласса, Д. Белл, Дж. Вайнер, Дж. Вінер, Е. Гекшер, Х. Джонсон, П. Друкер, М. Кан, М. Кастельс, С. Купер, К. Ланкастер, Л. Ліндберг, Р. Ліпсі, М. Маклюен, Й. Масуда, В. Месселл, Б. Олін, М. Порат, Д. Рікардо, А. Сміт, Т. Стоуньєр, П. Стрітен, Е. Тоффлер, Е. Хаас та інші.

Вагомий внесок у дослідження сфери розвитку інформаційних технологій зробили такі науковці, як В. Готинян, Г. Галузинський, В. Квартальнов, К. Кондратьєв, Н. Орленко, Г. Папирян, Н. Пінчук, А. Семененко, Г. Терлецька, О. Томченко та інші.

Місце інформатизації в економічній системі загалом та тенденції розвитку процесів інформатизації у контексті глобального економічного розвитку знайшли належне висвітлення у працях таких вітчизняних вчених, як В. Апалькова, Т. Балабанов, В. Бодров, С. Войтко, А. Голіков, В. Гончаренко, Н. Гончаренко, О. Довгаль, А. Литвин, В. Мельянцеv, І. Матюшенко, Н. Мешко, І. Михасюк, Т. Морозова, С. Сардак, О. Сазонець, В. Сідоров, В. Тронько, С. Циганов, С. Якубовський та інші.

Однак, незважаючи на велику кількість досліджень щодо проблем розвитку процесів інформатизації глобального економічного розвитку, недостатньо уваги приділяється інституційній базі, інфраструктурному забезпеченню, тенденціям й інструментам впровадження сучасних інформаційних технологій в умовах глобалізації. Додатковим поштовхом до проведення цього дослідження як у теоретичному, так і в практичному плані є питання необхідності удосконалення

інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції у глобальний економічний простір. Ці обставини обумовили вибір теми дисертаційної роботи, її мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та в межах науково-дослідної теми «Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин» (номер державної реєстрації – 0116U001990), у межах якої здійснено дослідження тенденцій розвитку інформатизації економіки в контексті глобалізації (довідка № 4002/21 від 12.12.2017 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є поглиблення теоретико-методичних основ дослідження процесу інформатизації глобального економічного розвитку й обґрунтування пріоритетних напрямів формування інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції до глобального економічного простору.

- дослідити генезу процесу інформатизації світогосподарського розвитку;
- охарактеризувати інформатизацію як концептуальну основу глобального інноваційного розвитку;
- узагальнити методичні підходи до дослідження інформатизації глобального економічного розвитку;
- проаналізувати інституційну базу й інфраструктурне забезпечення інформатизації глобального економічного розвитку;
- визначити світові тенденції й інструменти впровадження сучасних інформаційних технологій;
- ідентифікувати інформаційні детермінанти економічного розвитку на міжнародному, національному та комерційному рівнях;
- провести багатфакторний аналіз рівня інформатизації країн світу в умовах глобалізації;
- оцінити взаємозалежності рівня інформатизації та макроекономічного розвитку країн світу й України;
- розробити концептуальну модель інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції до глобального економічного простору.

Об'єктом дослідження є процес інформатизації світогосподарського розвитку.

Предметом дослідження є інструменти, детермінанти та перспективи розвитку інформатизації в умовах глобального економічного розвитку.

Методи дослідження. У процесі дисертаційного дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема порівняльний аналіз – для аналізу розбіжностей у методологічних підходах щодо дослідження характеру інформатизації глобального економічного розвитку (п. 1.1); системний аналіз – для обґрунтування закономірностей формування інноваційної складової національних економік (п. 1.2); комбінований підхід з використанням економіко-математичного моделювання – для розробки методичних засад дослідження інформатизації в умовах глобального економічного розвитку (п. 1.3); структурний

аналіз – для дослідження ієрархічної системи рівнів процесу інформатизації глобального економічного розвитку (п. 2.1), статистичний аналіз – для визначення глобальних трендів розвитку інформатизації (п. 2.2); об'єднання методів аналізу та синтезу, а також системного аналізу – для визначення інформаційних детермінант в інформаційній економіці в умовах глобального економічного розвитку (п. 2.3); кластерний аналіз – для оцінки рівня процесів інформатизації у глобальному економічному просторі (п. 3.1), кореляційно-регресійний аналіз – для моделювання міжнародного трансферу ІКТ в інформаційній економіці (п. 3.2); багатофакторний аналіз – для розробки інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції у глобальний економічний простір (п. 3.3).

Інформаційною та фактологічною базою дослідження стали міжнародні нормативно-правові акти у сфері міжнародної економічної діяльності, інформатизації та інтелектуальної власності, нормативна база міжнародних організацій і регіональних інтеграційних об'єднань, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, аналітичні матеріали, а також матеріали міжнародних організацій (ООН, ЮНКТАД, МВФ, ОЕСР, INSEAD, групи Світового банку, Всесвітнього економічного форуму) та звіти міжнародних організацій, матеріали Державної служби статистики України та ін.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних основ дослідження процесу інформатизації глобального економічного розвитку й обґрунтуванні пріоритетних напрямів формування інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції до глобального економічного простору.

Конкретні наукові результати, що розкривають особистий внесок автора у розробку проблеми, яка досліджується, і характеризують наукову новизну роботи, полягають у наступному:

удосконалено:

- теоретико-методичний підхід до дослідження інформатизації як концептуальної основи глобального економічного розвитку за рахунок розробки структурної моделі взаємозв'язку складових процесу глобалізації інноваційного розвитку на основі інформатизації, до яких віднесено інновації, інформатизацію та глобалізацію, що реалізуються за допомогою сучасних заходів і засобів інформатизації, а саме вимог суспільства, генерування ідей, НДДКР, впровадження інновацій та міжнародного маркетингу; інформаційних ресурсів, інформаційних технологій, технічних засобів і програмного забезпечення; світових ринків, процесів інтеграції, розвитку форм міжнародних економічних відносин та формування глобального ринку ІТ, відповідно, виникають на запити потреб сучасності та світових ринків і забезпечують глобалізаційні процеси інноваційного розвитку в сучасному світі;

- науково-теоретичне обґрунтування взаємозалежності між процесами інформатизації та глобалізації економічного розвитку: з одного боку, загальносвітова технологічна готовність до впровадження інформаційних технологій і технічних інновацій, глобальний рівень застосування та розповсюдження ІКТ є ключовими факторами, що визначають процеси

інформатизації глобального економічного розвитку, з іншого – підвищення ролі інформаційних і комунікаційних технологій, засобів інформатизації, а також їх інтеграція в процесі економічного розвитку є однією з основних форм прояву глобалізаційних процесів, які визначають найефективніші тенденції та напрями розвитку глобальної економічної системи, що у сукупності знаменує початок переходу до глобального інформаційного суспільства;

- науково-методичний підхід до оцінювання та прогнозування процесу інформатизації глобального економічного розвитку за окремими групами країн зі схожим рівнем інформаційно-економічного середовища та з урахуванням глобальних факторів впливу, що здійснюється у такій послідовності: формування вхідної інформації стану інформатизації країн світу, моделювання взаємозв'язку складових впливу інформатизації глобального економічного розвитку, прийняття рішень щодо розвитку інформатизації країни в умовах глобального економічного розвитку;

- науково-практичний підхід до аналізу рівня інформатизації глобального економічного розвитку шляхом кластеризації країн світу за 20 ознаками, що характеризують рівень їх інформатизації, та кількісного аналізу середніх значень ознак за кожним кластером, результати яких свідчать про нерівномірність сучасних тенденцій розвитку процесу інформатизації у світі та вплив латентних факторів на розвиток інформатизації країн кожного кластеру, що дозволяє розробити практичні рекомендації щодо ефективного розвитку в стратегічній перспективі процесу інформатизації країн світу, які входять до кожного кластеру;

- організаційно-економічні засади розвитку процесу інформатизації в Україні, а саме розроблено концептуальну модель інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції у глобальний економічний простір, яка на основі визначення існуючих проблем і стратегічних завдань передбачає впровадження комплексу стратегічних напрямів розвитку і націлена на прискорене формування вітчизняного інформаційного середовища й успішну інтеграцію України в міжнародне інформаційне середовище;

дістало подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат дослідження авторським уточненням дефініції «інформатизація глобального економічного розвитку», яке, на відміну від існуючих, пропонується трактувати як комплексний процес швидкого розповсюдження інформаційних технологій, що охоплює і докорінно трансформує соціально-економічну, інноваційно-технічну, соціокультурну та всі інші сфери глобалізованої економіки в контексті знань, що передаються за допомогою новітніх інформаційних технологій, і має суттєвий вплив на характер і напрями глобалізаційних процесів;

- науково-методичне обґрунтування високого ступеня взаємозв'язку показників рівня економічного розвитку з індексом використання ІКТ за допомогою кореляційного аналізу параметрів трьох ключових факторів розвитку інформаційного суспільства (людського капіталу, ділового клімату, ІКТ-інфраструктури) та Індексу розвитку ІКТ на міжнародному, національному та комерційному рівнях, комплексність яких є необхідною умовою сучасного процесу інформатизації глобального економічного розвитку.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що викладені автором у дисертаційній роботі теоретичні положення та практичні рекомендації є базисом для формування напрямів та пріоритетів формування інформаційного середовища в Україні, а також розробки практичних рекомендацій щодо її успішної інтеграції в глобальне інформаційне середовище.

Практичні рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, використані в роботі Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради при підготовці аналітичних матеріалів до зустрічей керівництва міста з іноземними делегаціями з питань розвитку міжнародного бізнесу (довідка № 152/01-01-26 від 10.03.2017 р.), а також ТОВ «Антипюр2007» при розробці нових стратегічних бізнес-рішень (довідка № 20/1 від 15.01.2018 р.).

Основні наукові положення та отримані результати дослідження використовуються в навчальному процесі для студентів факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна під час викладання дисциплін «Інформаційні системи та технології» і «Міжнародні економічні відносини» (довідка № 4002/24-А від 15.01.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою. Наукові положення, висновки й рекомендації, які викладені в дисертації та публікаціях і виносяться на захист, отримані автором самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення та висновки, отримані в результаті дисертаційного дослідження, доповідалися автором і отримали схвалення на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема міжнародній науково-практичній конференції «Проблемні та перспективні аспекти туристичного бізнесу» (22-23 травня 2008 р., м. Харків); міжнародній науково-практичній конференції «Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети» (22 травня 2009 р., м. Харків); міжнародній науково-практичній конференції «Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети» (21 травня 2010 р., м. Харків); міжнародній науково-практичній конференції «Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети» (15 квітня 2011 р., м. Харків); міжнародній науково-практичній конференції «Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети» (9 листопада 2012 р., м. Харків); VII міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Актуальні проблеми туристичного бізнесу» (28 лютого 2014 р., м. Харків); IX міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» (4 квітня 2014 р., м. Харків); міжнародній науковій конференції «The Development of International Competitiveness: State, Region, Enterprise» (16 грудня 2016 р., м. Лісабон).

Публікації. Основні положення й результати дослідження викладені автором у 24 наукових працях, із яких 8 статей опубліковані в наукових фахових виданнях України та у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, у тому числі 1 стаття – у закордонному періодичному виданні, три розділи у монографіях, 8 тез доповідей – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 10,2 д.а., з яких здобувачеві належить 7,3 д.а.

Структура й обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (218 найменування на 24 сторінках) та 16 додатків. Загальний обсяг дисертації сягає 287 сторінок друкованого тексту, з яких основний зміст роботи – 213 сторінок друкованого тексту, зокрема 34 таблиці та 34 рисунка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, зазначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості щодо їх апробації.

У першому розділі **«Теоретико-методичні засади дослідження інформатизації глобального економічного розвитку»** досліджено генезу процесу інформатизації світогосподарського розвитку; охарактеризовано інформатизацію як концептуальну основу глобального інноваційного розвитку; узагальнено методичні підходи до дослідження інформатизації глобального економічного розвитку.

Узагальнення існуючих теоретичних концепцій процесу інформатизації дозволило надати авторське визначення поняття «інформатизація глобального економічного розвитку», яке, на відміну від існуючих, пропонується трактувати як комплексний процес швидкого розповсюдження інформаційних технологій, що охоплює і докорінно трансформує соціально-економічну, інноваційно-технічну, соціокультурну та всі інші сфери глобалізованої економіки в контексті знань, що передаються за допомогою новітніх інформаційних технологій, і має суттєвий вплив на характер і напрямки глобалізаційних процесів.

У результаті аналізу структури та особливостей сучасного етапу розвитку інформаційних процесів зроблено висновок, що рівень інформатизації стає одним з головних факторів сучасного економічного розвитку. Визначено, що формування інформаційного напрямку розвитку країни в світогосподарській системі відбиває еволюційну та циклічну природу інноваційної складової глобального економічного розвитку. Перетворення інформації в економічний ресурс привело до інформатизації суспільства, що створило умови для формування нової моделі розвитку економіки, становлення постіндустріального суспільства. Доведено, що інформатизація не тільки виступає універсальним елементом технологічного прогресу, а й набуває рис інформаційно-інноваційної компоненти у формуванні стратегій міжнародної конкурентоспроможності. В цьому контексті державна стратегія глобального інноваційного розвитку в умовах глобальної конкуренції має базуватися на концепції розвитку інформатизації, яка є її концептуальною основою.

Аналіз процесу інформатизації як концептуальної основи глобального інноваційного розвитку дозволив розробити структурну модель взаємозв'язку складових процесу глобалізації інноваційного розвитку на основі інформатизації, яка включає інновації, інформатизацію та глобалізацію, що виникають на запити потреб сучасності та світових ринків, реалізуються за допомогою сучасних

заходів та засобів інформатизації та забезпечують глобалізаційні процеси інноваційного розвитку у сучасному світі (рис.1).

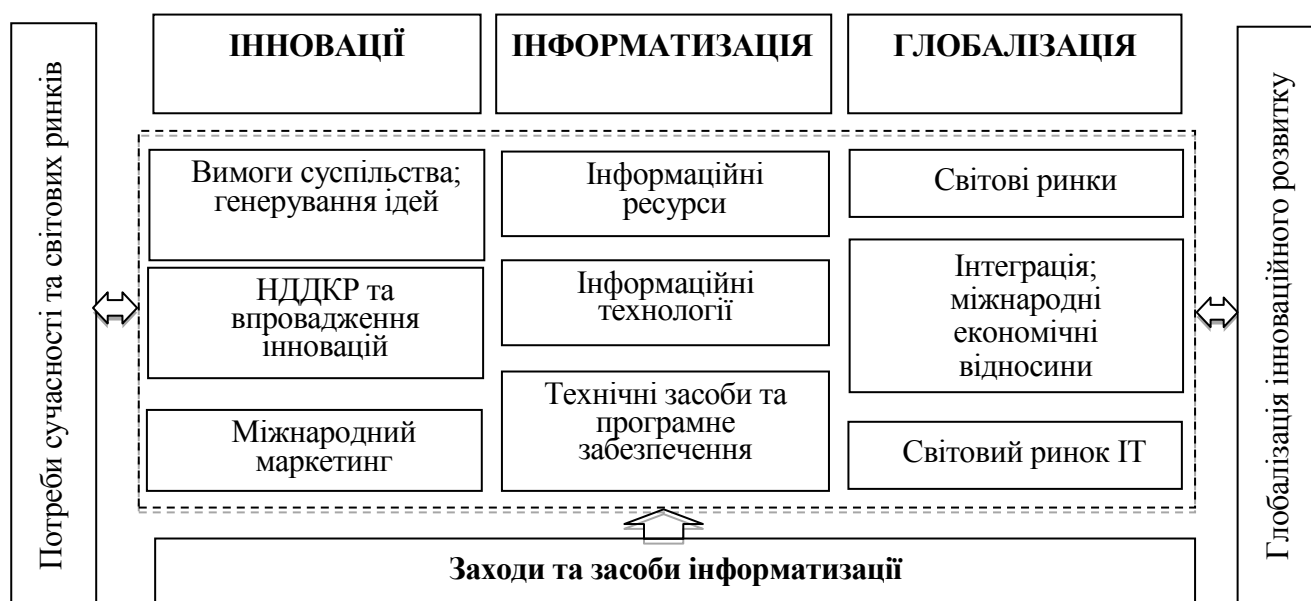

Рис. 1. Структурна модель взаємозв'язку складових процесу глобалізації інноваційного розвитку на основі інформатизації*

*Розроблено автором.

Аналіз наукових джерел щодо особливостей інформатизації в процесі глобального інноваційного розвитку дозволив зробити висновок щодо її комплексного характеру, який ґрунтується на тому, що прогрес у цій сфері стає одним із найбільш вагомих чинників інноваційності глобального економічного середовища у відповідності з вимогами інтегрованості, інтерактивності, гнучкості тощо. Наразі інформатизація постає і ключовим фактором успішної інтеграції країн у світове господарство, умовою формування національних інноваційних систем, найважливішим напрямом структурного реформування економік країн світу.

На основі аналізу напрацювань як зарубіжних, так і вітчизняних учених щодо науково-методологічних підходів та методичного апарату дослідження інформатизації в умовах глобального економічного розвитку розроблено і застосовано науково-методичний підхід до оцінювання та прогнозування процесу інформатизації глобального економічного розвитку за окремими групами країн зі схожим рівнем інформаційно-економічного середовища та з урахуванням глобальних факторів впливу, що здійснюється у такій послідовності: формування вхідної інформації стану інформатизації країн світу, моделювання взаємозв'язку складових інформатизації глобального економічного розвитку, прийняття рішень щодо розвитку інформатизації глобального економічного розвитку (рис. 2).

Таким чином, дослідження теоретичних основ інформатизації глобального економічного розвитку дозволило зробити висновок, що інформатизація не тільки виступає універсальним елементом технологічного прогресу, а й набуває рис інформаційно-інноваційної компоненти глобального економічного розвитку. Саме інформаційна економіка, спрямована на використання інформаційно-

комунікаційних технологій, сьогодні є рушійною силою глобального інноваційного розвитку в напрямі створення інформаційного суспільства.

Рис. 2. Науково-методичний підхід до оцінювання та прогнозування процесу інформатизації глобального економічного розвитку *

*Розроблено автором.

У другому розділі роботи «Глобальна інформатизація як компонента глобального економічного розвитку» проаналізовано інституційну базу та інфраструктурне забезпечення інформатизації глобального економічного розвитку; визначено світові тенденції та інструменти впровадження сучасних

інформаційних технологій; ідентифіковано інформаційні детермінанти економічного розвитку на міжнародному, національному та комерційному рівнях.

Дослідження основних пропорцій між елементами економічної інфраструктури інформатизації країн світу довело, що в умовах тотальної інформатизації з використанням електронних носіїв, розвитком цифрової економіки та стратегічних мережевих систем з'являються ознаки глобального міжнародного поділу праці. Внаслідок таких інфраструктурних процесів інформатизації формуються глобальні бази знань, починає працювати механізм формування інформаційної макроформації, який складається з низки логічно систематизованих і упорядкованих системно-структурних елементів. Зроблено висновок, що результатом реалізації інфраструктурного забезпечення інформатизації глобального економічного розвитку є формування економіки Web 3.0 як кінцевої мети еволюційного розвитку глобальної світогосподарської системи. При цьому, у сучасному розумінні «інформаційне суспільство» – це передусім гуманітарна категорія, що описує якісні суспільні еволюційні трансформації, зміщення акцентів з виробничої до невиробничої сфер, зміну характеру інформаційних потоків, групових та індивідуальних ідентичностей.

Проведений аналіз характеру сучасного процесу інформатизації як рушійної сили глобального економічного розвитку дозволив обґрунтувати висновок щодо взаємопов'язаності та взаємозумовленості процесів інформатизації та глобалізації. З одного боку, загальносвітова технологічна готовність до впровадження інформаційних технологій та технічних інновацій, глобальний рівень застосування та розповсюдження ІКТ є ключовими факторами, що визначають процеси інформатизації глобального економічного розвитку, з іншого боку, підвищення ролі ІКТ, засобів інформатизації, а також їх інтеграція в процесі економічного розвитку є однією з форм прояву глобалізаційних процесів, які визначають найефективніші тенденції та напрями розвитку глобальної економічної системи, що у сукупності знаменує початок переходу до глобального інформаційного суспільства.

На основі дослідження інформатизації як економіко-технологічного переходу індустріально-техногенного суспільства до постіндустріально-техногенного, що не заперечує техногенності економічного розвитку, але посилює ризики техногенного світу, зроблено висновок, що розвиток техніко-економічного середовища як глобального явища змінює характер глобалізації, що відбувається під впливом глобальної конкурентної інформатизації, яка охоплює не тільки глобалізоване техногенне суспільство, кожен окрему країну, але й сферу його взаємодії з усім світогосподарським простором, тобто стає важливим фактором еволюції глобального економічного розвитку.

Аналіз процесів інформатизації в сучасних умовах глобального економічного розвитку свідчить про поширення таких нових тенденцій, як формування сучасної системи інформаційного стимулювання розвитку експорту, оптимізація діяльності центрів інформації про умови та способи реалізації міжнародної торгівлі, організація доступу до інформаційних ресурсів учасників міжнародної економічної взаємодії за допомогою мережі Інтернет і новітніх засобів зв'язку. Це зумовило появу нових форм активів, які стосуються обробки інформації та роботи

з даними, як технології «Великих даних», «Інтернету речей», «Хмарових обчислень», «Інтегрованих екосистем» тощо, реалізація яких повинна забезпечити підвищення конкурентоспроможності як національної економіки, так і суб'єктів господарювання на зовнішніх ринках. Зазначені технологічні тенденції додатково підкреслюють високі темпи змін у процесах розвитку інформаційного суспільства, відставання від яких поступово веде країну до рангу аутсайдерів.

За розрахунками, здійсненими за допомогою запропонованого методичного підходу для обчислення Індексу та підіндексів мережевої готовності країни (NRI) для окремих країн світу та України, доведено, що Україна має найвище значення за підіндексом «Доступність», але поступається іншим країнам та регіональним групам країн за такими підіндексами як «Політичне та правове середовище» та «Використання урядом», що стримує формування вітчизняного інформаційного простору (рис. 3).

Рис. 3. Підіндекси індексу мережевої готовності для України, а також у середньому по групі країн з рівнем доходу нижче середнього у 2016 р.*

* Розраховано автором.

На підставі проведеного в роботі аналізу процесу інформатизації країн світу та України за динамікою Індексу мережевої готовності, Глобального інноваційного індексу (GII), Індексу розвитку ІКТ (IDI), Індексу кошику цін на ІТ-послуги (IPV), Індексу розвитку електронного урядування (EGDI), Індексу електронної участі (EPI) за 2007-2016 рр. визначено, що за всіма цими рейтингами Україна продовжує втрачати свої позиції, а, з іншого боку, має вищу за середню позицію в рейтингах серед більше ніж 120 країн світу. Зроблено висновок, що Україна характеризується високим рівнем проникнення мобільного зв'язку та комп'ютерною грамотністю населення, тоді як нерозвинений ринок, неефективність юридичної системи і слабка сприйнятливості компаній і

державних структур до впровадження інформаційних технологій заважають країні піднятися в цих рейтингах вище.

За допомогою кореляційного аналізу параметрів трьох ключових факторів розвитку інформаційного суспільства (людського капіталу, ділового клімату, ІКТ-інфраструктури) та Індексу розвитку ІКТ (IDI) на міжнародному, національному та комерційному рівнях визначено високий ступінь взаємозв'язку всіх показників, що відображають рівень економічного розвитку, з індексом використання ІКТ на всіх рівнях, що свідчить про те, що для розвитку інформаційного суспільства важлива одночасна наявність всіх необхідних умов, включаючи сприятливе економічне середовище, ІКТ-інфраструктуру і високий рівень розвитку людського капіталу.

Таким чином, на основі аналізу інформаційних детермінант економічного розвитку та на підставі проведених розрахунків доведено, що якщо для забезпечення доступу до ІКТ найбільш важливими є економічні чинники та ІКТ-інфраструктура, то для змістовного використання ІКТ визначальним є саме розвиток людського капіталу, а саме такі його параметри, як наявність розвиненого наукового співтовариства та мотивація населення.

У третьому розділі роботи «Стратегічні перспективи інформатизації глобального економічного простору» проведено багатофакторний аналіз рівня інформатизації країн світу в умовах глобалізації; оцінено взаємозалежність рівня інформатизації та макроекономічного розвитку країн світу та України; розроблено концептуальну модель інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції у глобальний економічний простір.

На підставі проведеного за методом Уорда кластерного аналізу країн світу за 20 ознаками, що характеризують рівень їх інформатизації, встановлено однорідність країн у їх сукупності за 4-ма кластерами (рис. 4). Кількісний аналіз середніх значень ознак - за кожним кластером свідчить про значну різницю між групами досліджуваних країн: найбільший рівень інформатизації продемонстрували країни третього кластеру, а найменший – країни другого кластеру, що свідчить про нерівномірність сучасних тенденцій розвитку процесу інформатизації у світі.

За результатами кластерного аналізу країн світу за рівнем їх інформатизації здійснено оцінку рівня впливу латентних факторів на розвиток інформатизації країн кожного кластеру. Обчислені факторні навантаження свідчать, що, наприклад, для країн першого кластеру, в т. ч. й України, найбільш впливовими виявилися такі фактори, як використання та вплив ІКТ, технологічна готовність і готовність до ІКТ, а найменш впливовими – середовище для ІКТ, а також інновації та фактори вдосконалення. Це дозволяє розробити практичні рекомендації щодо ефективного розвитку в стратегічній перспективі процесу інформатизації країн світу, що входять до кожного кластеру.

На основі проведеного кореляційного аналізу визначених результативних та факторних ознак процесу інформатизації країн світу в межах кожного з чотирьох кластерів обґрунтовано, що для країн 1-го кластеру, в т. ч. й України, рівень технологічної готовності найбільшим чином корелює з рівнем розвитку електрифікації та телефонної інфраструктури в країні, в меншому ступені – зі

станом вищої освіти та підготовки та незначною мірою – з рівнем здоров'я, очікуваною тривалістю життя, а також рівнем початкової освіти та рівнем глобальної конкурентоспроможності країни; для країн 2-го кластеру існує найбільша взаємозалежність між показниками інформатизації та макроекономічними ознаками у порівнянні з іншими групами країн, тобто процес розвитку інформатизації для цієї групи країн є найбільш нестабільним та залежним від змін у макроекономічному середовищі; для країн 3-го кластеру рівень технологічної готовності найбільшим чином корелює з рівнем глобальної конкурентоспроможності, очікуваною тривалістю життя та ефективністю уряду; для країн 4-го кластеру не спостерігається жодної значної взаємозалежності між показниками інформатизації та макроекономічними показниками.

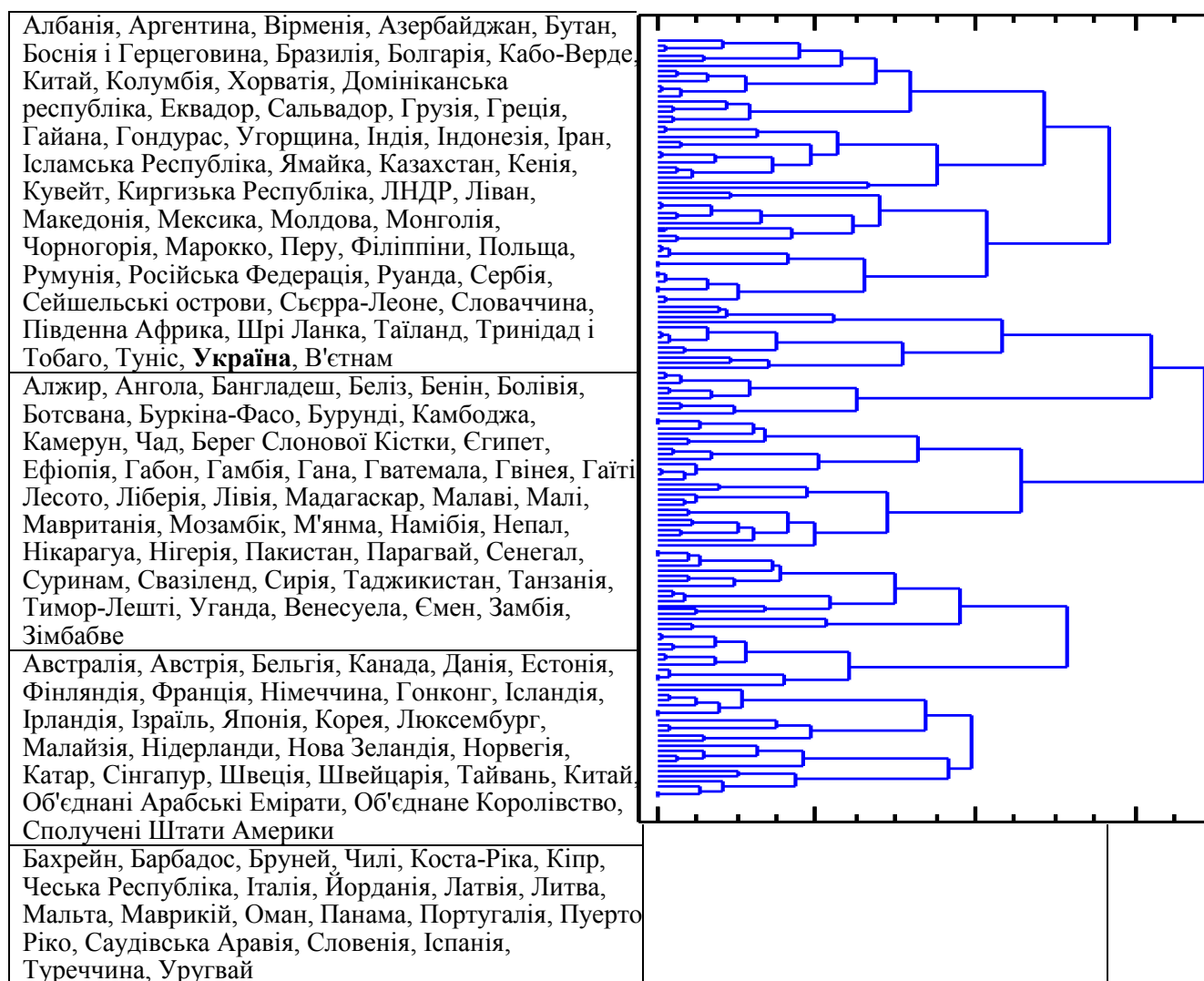

Рис. 4. Дендрограма кластерів країн світу за рівнем інформатизації в умовах глобалізації*

* Розроблено автором.

Здійснений SWOT-аналіз процесу інформатизації України дозволив зробити узагальнений висновок, що динаміка інформатизації відбувається на фоні складного за поведінкою бізнес-середовища, у відсутності дієвої та послідовної державної політики реформування економіки та неможливості ефективної

реалізації наявного науково-технологічного потенціалу, що позначається на відставанні рівня інформатизації України від розвинених у цьому відношенні країн світу. Визначено, що перспективи розвитку процесів інформатизації в Україні ґрунтуються, перш за все, на активізації інноваційної діяльності, потужному розвитку системи інформаційного забезпечення економічного розвитку, інтеграційних процесах і забезпечуються високим рівнем мотивації для впровадження інновацій у діяльність вітчизняних підприємств, наявним технологічним та науковим потенціалом.

З метою визначення залежності цільових макроекономічних показників України (ВВП, Індексу глобальної конкурентоспроможності GCI та Індексу мережевої готовності NRI) від найбільш значущих складових її комплексних показників, що характеризують розвиток інформатизації (ефективне державне управління, ефективність інфраструктури, ефективність використання населенням, ефективність бізнесу, ефективність електронного уряду, ефективність високотехнологічного виробництва, ефективність освіти) побудовано систему багатофакторних регресійних моделей. Так, багатофакторна регресійна модель залежності макроекономічних показників України від складових комплексного показника «Ефективне державне управління» має вигляд:

$$y_1 = 285,451 - 192,527 x_1 + 73,3878 x_4 + 145,856 x_5 - 0,523338 x_7$$

$$R^2=0,8528, F=23,16, DW=1,8391,$$

$$y_2 = 6,0444 + 0,0768 x_1 + 0,134 x_4 - 0,3799 x_5 - 0,0038 x_7,$$

$$R^2=0,9584, F=5,75, DW=2,995,$$

$$y_3 = -1,7621 + 0,7073 x_1 + 0,4614 x_4 - 0,0963 x_5 + 0,0059 x_7,$$

$$R^2=0,9869, F=18,77, DW=2,995,$$

де y_1 – ВВП України, y_2 – Індекс глобальної конкурентоспроможності, y_3 – Індекс мережевої готовності, x_1 – наявність законів, що стосуються ІКТ, x_4 – гарантії уряду при закупівлі передових технологій, x_5 – використання ІКТ та ефективність державної діяльності; x_7 – кількість днів для забезпечення виконання контракту.

За результатами проведеного багатофакторного аналізу розроблено концептуальну модель інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції до глобального економічного простору (рис. 5). Визначено, що, з урахуванням таких існуючих проблем, як відсутність дієвої інформаційної стратегії та сучасної мережевої інфраструктури, несприятливість бізнесу до інновацій та відсутність виваженої інформаційної політики, перед Україною стоять такі стратегічні завдання: формування вітчизняної інформаційної політики, відтворення науково-технічного потенціалу, розвиток і вдосконалення електронного управління, електронного уряду, стимулювання електронної комерції та розвиток мережевої інфраструктури. Виконання цих завдань передбачається за рахунок пріоритетних напрямів розвитку – дієвих інструментів, що характеризують розвиток інформатизації (ефективне державне управління, ефективність інфраструктури, ефективне використання ІКТ населенням, ефективність бізнесу, ефективність електронного уряду, ефективність високотехнологічного виробництва, ефективність освіти) за допомогою конкретних заходів, що є їх змістовними складовими. При цьому, метою цих заходів є,

передусім, формування вітчизняного інформаційного середовища за такими напрямками, як координація узгодженості на рівні державного управління, формування бюджету розвитку, проведення виваженої інформаційної політики, забезпечення створення партнерств, інформаційних альянсів, консорціумів, інститутів розвитку в інформаційній сфері, а також послідовна інтеграція в міжнародне інформаційне середовище шляхом участі у міжнародних інформаційних проектах, рамкових програмах ЄС, фінансуванні спільних інформаційних заходів, формуванні спільного інформаційного простору тощо.

Рис. 5. Концептуальна модель інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції до глобального економічного простору *

**Розроблено автором*

Таким чином, на основі дослідження взаємозалежності рівня інформатизації та макроекономічного розвитку країн світу й України, а також комплексної оцінки особливостей процесу інформатизації в Україні визначено стратегічні перспективи в цьому напрямі через розробку концептуальної моделі її інформаційної стратегії, націленої на прискорене формування вітчизняного інформаційного середовища та успішну інтеграцію України до глобального економічного простору.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження вирішено важливе наукове завдання – поглиблення теоретико-методичних основ дослідження процесу інформатизації глобального економічного розвитку й обґрунтування пріоритетних напрямів формування інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції до глобального економічного простору.

Для досягнення заявленої мети були вирішені дослідні завдання та отримані такі висновки:

1. Систематизація теоретичних основ процесу інформатизації світогосподарського розвитку дозволила запропонувати авторське визначення поняття «інформатизація глобального економічного розвитку», яке, на відміну від існуючих, пропонується трактувати як комплексний процес швидкого розповсюдження інформаційних технологій, що охоплює й докорінно трансформує соціально-економічну, інноваційно-технічну, соціокультурну та всі інші сфери глобалізованої економіки в контексті знань, що передаються за допомогою новітніх інформаційних технологій, і має суттєвий вплив на характер і напрямки глобалізаційних процесів.

2. У результаті дослідження процесу інформатизації як концептуальної основи глобального інноваційного розвитку розроблено структурну модель взаємозв'язку складових процесу глобалізації інноваційного розвитку на основі інформатизації, яка включає інновації, інформатизацію та глобалізацію, що реалізуються за допомогою сучасних заходів та засобів інформатизації: вимоги суспільства, генерування ідей, НДДКР та впровадження інновацій, міжнародний маркетинг; інформаційні ресурси, інформаційні технології, технічні засоби та програмне забезпечення; світові ринки, інтеграція, міжнародні економічні відносини, світовий ринок ІТ. Доведено, що особливістю інформатизації в процесі глобального інноваційного розвитку є її комплексний характер, при цьому, прогрес у цій сфері стає одним з найбільш вагомих чинників розвитку інноваційності глобального економічного середовища з вимогами інтегрованості, інтерактивності, гнучкості тощо. Обґрунтовано, що інформатизація постає ключовим фактором успішної інтеграції країн до світового господарства, умовою

формування національних інноваційних систем і найважливішим напрямом структурного реформування економік країн, що розвиваються.

3. На основі узагальнення існуючих методик дослідження в роботі запропоновано й застосовано науково-методичний підхід до оцінювання та прогнозування процесу інформатизації глобального економічного розвитку за окремими групами країн зі схожим рівнем інформаційно-економічного середовища та з урахуванням глобальних факторів впливу, що здійснюється у такій послідовності: формування вхідної інформації стану інформатизації країн світу, моделювання взаємозв'язку складових впливу інформатизації глобального економічного розвитку, прийняття рішень щодо розвитку інформатизації країни в умовах глобального економічного розвитку.

4. Дослідження інституційної бази й інфраструктурного забезпечення інформатизації глобального економічного розвитку дозволило обґрунтувати висновок щодо взаємопов'язаності та взаємозумовленості протікання процесів інформатизації та глобалізації. З одного боку, загальносвітова технологічна готовність до впровадження інформаційних технологій і технічних інновацій, глобальний рівень застосування та розповсюдження ІКТ є ключовими факторами, що визначають процеси інформатизації глобального економічного розвитку, з іншого боку, підвищення ролі інформаційних і комунікаційних технологій, засобів інформатизації, а також їх інтеграція в процесі економічного розвитку є однією з основних форм прояву глобалізаційних процесів, які визначають найефективніші тенденції та напрями розвитку глобальної економічної системи, що у сукупності знаменує початок переходу до глобального інформаційного суспільства.

5. Аналіз процесів інформатизації в сучасних умовах глобального економічного розвитку свідчить про поширення таких нових тенденцій, як формування сучасної системи інформаційного стимулювання розвитку експорту, оптимізація діяльності центрів інформації про умови та засоби реалізації міжнародної торгівлі, організація доступу до інформаційних ресурсів учасників міжнародної економічної взаємодії за допомогою мережі Інтернет і новітніх засобів зв'язку. Це зумовило появу нових форм активів, які стосуються обробки інформації та роботи з даними, як технології «Великих даних», «Інтернету речей», «Хмарових обчислень», «Інтегрованих екосистем» тощо, реалізація яких має забезпечити підвищення конкурентоспроможності як національної економіки, так і суб'єктів господарювання на зовнішніх ринках. Зазначені технологічні тенденції додатково підкреслюють високі темпи змін у процесах розвитку інформаційного суспільства, відставання від яких поступово призводить країну до рангу аутсайдерів.

6. За допомогою кореляційного аналізу параметрів трьох ключових факторів розвитку інформаційного суспільства (людського капіталу, ділового клімату, ІКТ-інфраструктури) та Індексу розвитку ІКТ на міжнародному, національному та комерційному рівнях визначено високий ступінь взаємозв'язку всіх показників, що відображають рівень економічного розвитку, з індексом використання ІКТ на всіх рівнях. Це означає, що для розвитку інформаційного суспільства важлива

наявність усіх необхідних умов, у тому числі сприятливе економічне середовище, ІКТ-інфраструктуру і високий рівень розвитку людського капіталу.

7. На основі проведеного за методом Уорда кластерного аналізу країн світу за 20 ознаками, що характеризують рівень їх інформатизації, та кількісного аналізу середніх значень ознак за кожним кластером встановлено значну різницю між чотирма кластерами: найбільший рівень інформатизації продемонстрували країни третього кластеру, а найменший – країни другого кластеру, що свідчить про нерівномірність сучасних тенденцій розвитку процесу інформатизації у світі. За результатами кластерного аналізу країн за рівнем їх інформатизації здійснено оцінку рівня впливу латентних факторів на розвиток інформатизації країн кожного кластеру, що дозволяє розробити практичні рекомендації щодо ефективного розвитку інформатизації країн світу, які входять до кожного кластеру, в стратегічній перспективі.

8. На основі кореляційного аналізу визначених результативних і факторних ознак процесу інформатизації країн світу в межах кожного з чотирьох кластерів обґрунтовано особливості щодо взаємозалежності між показниками інформатизації й макроекономічними ознаками у порівнянні з іншими групами країн. Доведено, що для країн 1-го кластеру, у т. ч. й України, рівень технологічної готовності найбільшим чином корелює з рівнем розвитку електрифікації та телефонної інфраструктури у країні та незначною мірою – з рівнем здоров'я, очікуваною тривалістю життя, а також рівнем початкової освіти та рівнем глобальної конкурентоспроможності країни; для країн 2-го кластеру існує найбільша взаємозалежність, а для країн 4-го кластеру не спостерігається значної взаємозалежності між показниками інформатизації та макроекономічними ознаками у порівнянні з іншими групами країн; для країн 3-го кластеру рівень технологічної готовності найбільшим чином корелює з рівнем глобальної конкурентоспроможності, очікуваною тривалістю життя та ефективністю уряду.

9. Розробка системи багатофакторних регресійних моделей залежності цільових макроекономічних показників ВВП України від складових її комплексних показників, які характеризують розвиток інформатизації, дозволила обґрунтувати концептуальну модель інформаційної стратегії України, яка на основі визначення існуючих проблем і стратегічних завдань передбачає впровадження комплексу стратегічних напрямів розвитку й націлена на прискорене формування вітчизняного інформаційного середовища та успішну інтеграцію України до міжнародного інформаційного середовища.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Перепелиця А. С. Регулювання міжнародного туристичного ринку за допомогою інформаційних технологій // Вісн. Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Сер. «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Харків, 2016. Вип.5. С.151-153.

2. Babenko V. A., Perepelitsia A. S., Petuhova V. O. Forming of informatization strategic prospects for Ukraine in conditions of world economy globalization // Науковий вісник Полісся. 2017. № 2 (10). Том 1. С. 24-34.

Особистий внесок здобувача: проаналізовано стратегічні перспективи інформатизації України в умовах глобалізації світової економіки

3. Перепелиця А. С. Регулювання готельного бізнесу в умовах інформатизації глобального економічного простору // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Харків, 2017. Вип. 6. С. 187-191.

4. Перепелиця А. С. Генеза процесу інформатизації світогосподарського розвитку // Економіка та держава. 2018. № 4. С. 121-125.

5. Казакова Н. А., Перепелиця А. С., Сідоров М. В. Інноваційний розвиток інформатизації готельного бізнесу в умовах глобалізації світового господарства // Проблеми економіки. 2017. №1. С. 21-25 (Index Copernicus).

Особистий внесок здобувача: узагальнено характеристики інформатизації готельного бізнесу в умовах глобалізації.

6. Сідоров М. В., Перепелиця А. С. Інноваційний розвиток інформатизації міжнародного готельного бізнесу в умовах глобалізації світового господарства [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5554> (Index Copernicus).

Особистий внесок здобувача: проаналізовано напрями інноваційного розвитку процесу інформатизації міжнародного готельного бізнесу.

7. Казакова Н. А., Перепелиця А. С. Методичні підходи до дослідження інформатизації глобального економічного розвитку // Бізнес Інформ. 2018. № 3. С. 336-341 (Index Copernicus).

Особистий внесок здобувача: узагальнено методичні підходи до дослідження інформатизації глобального економічного розвитку.

Публікації основних результатів дисертації у зарубіжних спеціалізованих виданнях:

8. Perepelytsia A. Regulation of International Tourism Market with the help of Information Technologies // Journal Association 1901 "SEPIKE". Poitiers (France), Frankfurt (Germany), Los Angeles (U.S.). 2015. Ed. 10. P. II. P. 136-139. (Index Copernicus).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Перепелиця А. С. Актуальні проблеми інформаційних технологій у туризмі // Проблемні та перспективні аспекти туристичного бізнесу : матеріали міжнар. наук.-практ. конференції (22-23 травня 2008 р., м. Харків). Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. С. 58-61.

10. Перепелиця А. С. Світові тенденції та національні пріоритети інформаційних технологій у туристичному бізнесі // Туристичний бізнес : світові

тенденції та національні пріоритети : матеріали міжнар. наук.-практ. конференції (22 травня 2009 р., м. Харків). Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. С. 56-58.

11. Перепелиця А. С. Вплив інформаційних технологій в туризмі на економічний розвиток в країні // Туристичний бізнес : світові тенденції та національні пріоритети : матеріали міжнар. наук.-практ. конференції (21 травня 2010 р., м. Харків). Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С.154-162.

12. Перепелиця А. С. Формування та розвиток туристично-інформаційного центру Слобожанщини // Туристичний бізнес : світові тенденції та національні пріоритети : матеріали V міжнар. наук.-практ. конференції (15 квітня 2011 р., м. Харків). Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. С.103-106.

13. Перепелиця А. С. Інформаційні системи : елемент механізму управління туризмом // Туристичний бізнес : світові тенденції та національні пріоритети : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конференції (9 листопада 2012 р., м. Харків). Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. С. 76-81.

14. Перепелиця А. С., Кутковий С. Р. Вплив мультимедійних технологій на розвиток готельно-ресторанних послуг в індустрії туризму // Актуальні проблеми туристичного бізнесу : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конференції молодих учених (28 лютого 2014 р.). Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. С. 106-107.

Особистий внесок здобувача: виявлено напрями впливу мультимедійних технологій на розвиток готельно-ресторанних послуг.

15. Перепелиця А. С. Інноваційний розвиток інформатизації в умовах глобалізації // Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конференції молодих вчених (4 квітня 2014 р., м. Харків). Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. С. 86-90.

16. Babenko V. A., Sidorov V. I., Perepelytsia A. S. Clusterization the Countries by the Level Information in the Conditions of International Globalization // International Scientific Conference The Development of International Competitiveness: State, Region, Enterprise: Conference Proceeding, Part 1. December 16, 2016. Lisbon, Portugal. Baltija Publishing, 2016. P. 11-15.

Особистий внесок здобувача: розроблено та проаналізовано кластеризацію країн світу за рівнем інформатизації.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

17. Перепелиця А. С. Інформаційне забезпечення розвитку регіонального туризму // Туризм в системі пріоритетів регіонального розвитку : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. В. В. Александрова. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 75-87.

18. Перепелиця А. С. Оптимальна концепція розвитку та застосування інформаційних технологій: проблеми і перспективи в сучасних умовах // Вісник Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Харків, 2013. №1042. Вип. 1. С. 124-127.

19. Перепелиця А. С. Інноваційний розвиток інформатизації туризму в умовах глобалізації // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. «Міжнародні

відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Харків, 2013. № 1086. Вип. 2. С. 164-169.

20. Перепелиця А. С. Інформаційні технології як фактор формування національної конкурентоспроможності країн // Вісн. Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Сер. «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Харків, 2014. № 1144. Т.1. Вип. 3. С. 49-52.

21. Бабенко В. О., Перепелиця А. С., Сідоров М. В. Кластерний підхід до оцінки рівня інформатизації країн світу в умовах міжнародної глобалізації // Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. Харків, 2016. № 11 (154). С. 32-44.

Особистий внесок здобувача: охарактеризовано методичні підходи до оцінки рівня інформатизації країн світу.

22. Бабенко В. О., Перепелиця А. С., Сідоров М. В. Дослідження підходу до оцінки розвитку інформатизації країн світу в умовах міжнародної глобалізації / Innovation in the development of socio-economic systems: microeconomic, macroeconomic and mesoeconomic levels : collectiv monograph. Vol. 1. Lithuania : «Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2016. P. 28-47.

Особистий внесок здобувача: визначено основні показники оцінки розвитку інформатизації країн світу.

23. Перепелиця А. С. Інформаційні технології в управлінні підприємством готельно-ресторанного бізнесу / Сучасні тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу: міжнародний та національний досвід : колективна монографія / За заг. ред. А. Ю. Парфіненка. Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2017. С. 251-267.

Особистий внесок здобувача: проаналізовано основні напрями розвитку інформаційних технологій в управлінні підприємством готельно-ресторанного бізнесу.

24. Бабенко В. О., Перепелиця А. С., Кочуєва З. А. Дослідження концепції інформаційної стратегії України на основі економіко-математичного моделювання // Моделирование процессов управления в информационной экономике : монография / кол. авт. ; под ред. В. С. Пономаренко, Т. С. Клебановой. Бердянск : Издатель Ткачук А. В., 2017. С. 11-26.

Особистий внесок здобувача: розроблено практичні рекомендації та стратегічні напрями з метою формування концепції інформатизації України.

АНОТАЦІЯ

Перепелиця А. С. Інформатизація глобального економічного розвитку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини (Економічні науки). – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2019.

Дисертація присвячена поглибленню теоретико-методичних основ дослідження процесу інформатизації глобального економічного розвитку та обґрунтуванню пріоритетних напрямів розвитку інформаційної стратегії України в процесі її інтеграції у глобальний економічний простір.

У роботі проаналізовано структуру та особливості сучасного етапу розвитку інформаційних процесів. Обґрунтовано, що інформатизація не тільки виступає універсальним елементом технологічного прогресу, а й набуває рис інформаційно-інноваційної компоненти у формуванні стратегій міжнародної конкурентоспроможності. Розроблено і застосовано науково-методичний підхід до оцінювання і прогнозування процесу інформатизації глобального економічного розвитку за окремими групами країн зі схожим рівнем інформаційно-економічного середовища та з урахуванням глобальних факторів впливу.

На підставі проведеного кластерного аналізу країн світу за 20 ознаками, що характеризують рівень їх інформатизації, встановлено однорідність країн у їх сукупності за 4-ма кластерами.

Визначено, що перспективи розвитку процесів інформатизації в Україні ґрунтуються, перш за все, на активізації інноваційної діяльності, потужному розвитку системи інформаційного забезпечення економічного розвитку, інтеграційних процесах і забезпечуються високим рівнем мотивації для впровадження інновацій у діяльність вітчизняних підприємств, наявним технологічним та науковим потенціалом. На основі дослідження взаємозалежності рівня інформатизації та макроекономічного розвитку країн світу і України, а також комплексної оцінки особливостей процесу інформатизації в Україні розроблено концептуальну модель її інформаційної стратегії, яка на основі визначення існуючих проблем і стратегічних завдань передбачає впровадження комплексу стратегічних напрямів розвитку і націлена на прискорене формування вітчизняного інформаційного середовища та успішну її інтеграцію до глобального економічного простору.

Ключові слова: інформатизація, інформаційні технології, глобальний економічний розвиток, інноваційний розвиток, інформаційна стратегія, інформаційні ресурси, технологічні засади.

ABSTRACT

Perepelytsia A. S. Informatization of global economic development. – Manuscript.

The dissertation for a Candidate Degree in Economics. Speciality 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – V.N. Karazin Kharkiv National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2019.

The dissertation is devoted to the deepening of theoretical and methodological foundations of the global economic development informatization process and the substantiation of the priority directions of the development of the information strategy of Ukraine in the process of its integration into the global economic space.

The paper analyzes the structure and features of the modern stage of the development of information processes. It is substantiated that informatization not only acts as a universal element of technological progress, but also acquires the features of information and innovation components in the formation of strategies of international competitiveness. In this context, the state strategy of global innovation development in the context of global competition should be based on the concept of the development of informatization, which is its conceptual basis. The scientific-methodical approach to the

estimation and forecasting of the global economic development by informatization process individual groups of countries with the similar level of the information-economic environment and taking into account global factors of influence are developed and applied.

The analysis of the character of the modern informatization process as the driving force of global economic development has made it possible to substantiate the conclusion on the interconnection and interdependence of the processes of informatization and globalization. It is concluded that the development of the technical and economic environment as a global phenomenon changes the nature of globalization under the influence of global competitive informatization, which covers not only the globalized technogenic society, but also the sphere of its interaction with the whole economic space, that is, it becomes an important factor the evolution of global economic development.

The cluster analysis of the countries with 20 features characterizing the level of their informatization, established the homogeneity of the countries in their totality in 4 clusters. A quantitative analysis of the mean values for each cluster indicates a significant difference between the groups of the countries under study, which indicates the unevenness of the current trends in the development of the informatization process in the world.

The SWOT analysis of the informatization process in Ukraine made it possible to conclude that the dynamics of informatization takes place against the backdrop of a complex business environment, in the absence of an effective and consistent state policy of reforming the economy and the impossibility of an effective implementation of the existing scientific and technological potential, which affects the lag of the level of informatization Ukraine from developed countries in this regard. It is determined that the prospects of the development of informatization processes in Ukraine are based, first of all, on the activation of innovation activity, the powerful development of the information support system of economic development, integration processes and provided with a high level of motivation for the introduction of innovations into the activities of domestic enterprises, the existing technological and scientific potential. Based on the study of the interdependence of the level of informatization and macroeconomic development of the countries of the world and Ukraine, as well as a comprehensive assessment of the peculiarities of the informatization process, a conceptual model of information strategy of Ukraine is developed, that based on the definition of existing problems and strategic tasks, involves the introduction of a complex of strategic directions of development and aims at accelerated formation, the domestic information environment and its successful integration into the international information environment.

Key words: informatization, information technologies, global economic development, innovation development, information strategy, information resources, technological principles.

ПЕРЕПЕЛИЦЯ АННА СЕРГІЇВНА

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук

Підписано до друку 26.02.2019.
Формат 60х90/16. Ум. друк. арк. 0,9.
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.
Замовлення № ____.